

Vere sanctus

Nieuwsbrief van de Vlaamse Werkgroep voor Hedendaagse Latijnse Liturgie

Herfst 2015

Jaargang 14/nr. 2

Redactioneel

Kardinaal Robert Sarah, Prefect van de Congregatie voor de Goddelijke Eredienst en de Sacramenten, heeft ons geschreven, na het bestaan vernomen te hebben van onze *Vlaamse Werkgroep voor Hedendaagse Latijnse Liturgie*: “Ik wil u eerst feliciteren voor uw werk ten gunste van de postconciliaire liturgie in de Latijnse taal. Ik moedig u aan om dat werk voort te zetten in gemeenschap met jullie bisschoppen, zoals u het al doet” (1).

Deze aanmoediging vanuit het hoogste kerkelijk gezag inzake liturgie klonk natuurlijk bij ons als muziek in de oren. We zijn God dankbaar dat de kardinaal, die een rechtstreekse medewerker is van de H. Vader, ons aanspoort om ons werk verder te zetten ten dienste van God en zijn Kerk.

Vanuit de basis krijgen we ook steun in ons werk. Het hoofdartikel van het vorige nummer van *Vere Sanctus* (2) liet blijkbaar onze lezers niet onverschillig. Dat artikel had als titel *Het gevaar van de idealisatie van de buitengewone vorm van de Latijnse ritus*, en oogste lof van verschillende lezers, waaronder ook een priester die zelf de Mis leest volgens de buitengewone vorm van de ritus, en dus goed geplaatst is om het gevaar in kwestie in te schatten.

Toch ontvingen we ook een negatieve reactie van een lezer die het vreemd vond dat we niets zeiden over de schuld van de clerus in het proces van leegloop van de kerken: “diegenen die het artikel lezen leiden eruit af dat er wordt verwezen naar ‘de gezinnen’ en zo krijgen de gezinnen weer de schuld. Ik begrijp best dat u niet graag verwijst naar de priesters, gezien uw situatie, maar bij het lezen lijken ze wel vrijuit te gaan!” We hadden niet de indruk dat we de priesters buiten schot wilden laten, en laten het aan de lezer over om te oordelen of het bij hen zo overkomt, maar zijn toch verrast door die conclusies.

Onze jongste ledendag heeft een ongekend succes gehad. De leden van het *Pro Petri Sede* verbond hebben de rangen van de deelnemers aanzienlijk aangedikt. De jeugd heeft zich ook meer laten zien dan ooit, onder meer dankzij een gelegenheidskoor dat een heel frisse indruk heeft gegeven, niet alleen door de kwaliteit van hun gezangen, maar vooral door de vroomheid waarmee hun jonge leden de Mis hebben bijgewoond, en niet alleen zij: ook de vrienden die ze hebben meegenomen. De liefhebbers van het Gregoriaans hebben weliswaar minder gezangen gehoord van hun eeuwenoud repertorium. Toch vond onze werkgroep dat er ook plaats mag zijn voor Latijnse polyfonie en recentere composities, zoals de *Missa*

pro Europa van Jacques Berthier († 1994).

Het is altijd bemoedigend geconfronteerd te worden met een gebrek aan capaciteit van de lokalen waarin we samenkomen. Gelukkig was het zonnig en hebben de leden van het jongerenkoor buiten op het terras kunnen eten. Volgend jaar zullen we moeten zoeken naar een grotere zaal.

Onze Werkgroep voelt zich gesterkt om verder te werken met optimisme. Het *Heilig Jaar van de Barmhartigheid*, dat op 8 december 2015 van start gaat, kunnen we benutten als een kans om aan de mensen te laten zien dat God ons wil insluiten in zijn Liefde. De persoonlijke ontmoeting met Christus, die we als doel hebben in de Eucharistie, evenals de vergeving van onze zonden dankzij de sacramenten van de Kerk, zijn de mooiste gaven die de Heer ons kan geven, in het bijzonder naar aanleiding van dit jaar van genade. ■

Dr. P. François, pr.
Voorzitter VWHLL

Noten

1. “Je veux d’abord vous féliciter pour votre travail en faveur de la liturgie post conciliaire en langue latine. Je vous encourage à continuer votre œuvre en communion avec les évêques, comme vous le faites déjà.” Robert Card. SARAH, *Lettre*, Prot. N. 7/15, 6 août 2015.
2. *Vere Sanctus*, 15 (2015) 1, blz. 2.

Het Heilig Jaar van de Barmhartigheid

Van 8 december 2015, hoogfeest van Maria Onbevlekt Ontvangen en vijftigste verjaardag van de afsluiting van het Tweede Vaticaans Oecumenisch Concilie, tot 20 november 2016, hoogfeest van Christus Koning, zal het een heilig jaar zijn. Paus Franciscus kondigde een *Buitengewoon Jubileum van de Barmhartigheid* aan.

Het begrip *barmhartigheid* wordt niet overal op dezelfde manier verstaan. Voor de H. Vader is deze de uiting van de Liefde van God die geen grens wenst te stellen aan de

vergeving van de zonden (1). Voor veel van onze tijdgenoten betekent ze dat de Kerk eens ophoudt met overal zonden te zien.

Stemmen deze twee visies overeen? Als we aandachtiger kijken, helemaal niet. Een bewijs daarvoor kan gevonden worden in werken van barmhartigheid waarnaar de paus verwijst:

“De prediking van Jezus houdt ons deze werken van barmhartigheid voor, opdat wij kunnen begrijpen of wij wel of niet leven als zijn leerlingen. Laten wij opnieuw de werken van *lichamelijke barmhartigheid* ontdekken: te eten geven aan de hongerigen, te drinken geven aan de dorstigen, de naakten kleden, de vreemdelingen opnemen, de zieken bijstaan, de gevangenen bezoeken, de doden begraven. En laten wij niet de werken van *geestelijke barmhartigheid* vergeten: de twijfelenden raad geven, de onwetenden onderrichten, de zondaars vermanen, de bedroefden troosten, beledigingen vergeven, lastige personen geduldig verdragen, tot God bidden voor de levenden en de doden” (2).

Voor de paus betekent barmhartigheid dus o.m. “de zondaars vermanen”. En vergeving van zonden veronderstelt dat er een *zonde* is.

We moeten dus niet verwachten van de bisschop van Rome dat hij de lijst van zonden inkort, hoe erg het ook moge klinken in het oor van een deel van onze plaatselijke media. Misschien is dat zelfs een ontgoocheling voor enkele van onze herders. Wat de H. Vader wenst, is dat de gelovigen begrijpen hoezeer God van hen houdt, en dat ze vergeven worden wanneer ze de waarheid over hun toestand nederig belijden, bijvoorbeeld in het sacrament van de verzoening.

De zonde ontkennen — ik doe niets verkeerd — is een uiting van hoogmoed. Dit leidt niet tot het heil, noch tot de noodzakelijke bekering, waartoe het evangelie oproept.

Een mogelijke oorzaak van het anders begrijpen van de barmhartigheid kan gezocht worden bij de onderliggende filosofie die

ons modern denken bepaalt.

In onze streken zijn we inderdaad sterk beïnvloed door de filosofische stroming die uit I. Kant voortvloeit. Daarin wordt de doodsteek gegeven aan de thomistische metafysica. Voor Thomas van Aquino was er een duidelijk verschil tussen het *esse* (zijn) en het *agere* (handelen), terwijl de moderne filosofie de neiging heeft om ons *zijn* te herleiden tot wat we *doen*.

Daardoor zijn veel eigentijdse denkers praktisch niet meer in staat het verschil te maken tussen de zonde en de zondaar. Zowel bij de mensen die de nultolerantie preken, als bij de mensen die de totale tolerantie aanhangen, met het moreel relativisme als gevolg. De eersten haten de zonde en daarmee ook de zondaar. De laatsten, in de naam van de liefde voor de zondaar, keuren goed alles wat hij doet: het moet kunnen, en dat zien ze als een gevolg van de vrijheid.

Wat deed Jezus? Hij verwierp de zonde, maar beminde de zondaar. Zijn onderricht over de zonde is radicaal: “En als uw rechterhand u aanstoot geeft, hak ze af en werp ze van u weg, want het is beter voor u, dat een van uw lichaamsdelen verloren gaat dan dat heel uw lichaam in de hel terecht komt” (3). Maar zijn houding ten opzichte van de zondaar bestond erin zijn liefde te tonen door hun zonden te vergeven, en zo deed Hij het met de Samaritaanse of met de vrouw die op heterdaad op overspel werd betrapt.

Al is het mogelijk het gedachtengoed van de openbaring vanuit alle culturen te leren kennen, toch moeten we het belang van bepaalde filosofische onderliggende begrippen niet onderschatten. De hierboven aangehaalde identificatie tussen het *esse* en het *agere* is daar een voorbeeld van.

De verwarring tussen de liefde voor de zondaar enderzijds en de goedkeuring van de zonde anderzijds, die zo kenmerkend is van het hedendaagse moreel relativisme, zou gemakkelijk vermeden worden dankzij het onderscheid tussen het *esse* en het *agere*, zoals duidelijk blijkt uit de metafysica van

Thomas van Aquino. In deze laatste wetenschap komt de kennis van het Latijn goed van pas. De christelijke cultuur van het Westen is bijna tweeduizend jaar door deze taal en die metafysica gedragen geweest. Laat ons de waarde van dit gedachtengoed niet onderschatten. ■

Dr. P. François, pr.

Noten

1. Vgl. Paus FRANCISCUS, Bul *Misericordiae vultus*, 11 april 2015, nr. 3.
2. Vgl. *ibidem*, nr. 15.
3. Mt 5, 30.

Lingua vivens

In onze vorige column hadden we het al over de *twitterati*, die teksten van maximaal 140 tekens plegen te produceren — zonder veel retorische (of andere) principes. Laat nu net het Latijn door zijn kortheid uiterst geschikt zijn om te twitteren, aldus professor Ivano Dionigi, president van de *Pontificia Accademia Latinitatis* op een recent colloquium *Digito ergo sum* in Rome, waaraan ook kardinaal Gianfranco Ravasi, president van de Pauselijke Raad voor Cultuur, en de filosoof Giulio Giorello deelnamen. Het Latijn is geen taal die enkel behoort tot het verleden, zei Dionigi, daarbij wijzend op Latijnse termen die doordrongen in het jargon van economen (*deficit*), politici (*referendum*) en psychoanalytici (*libido*), maar ook het dagelijkse taalgebruik (“bus” komt van *omnibus*, “voor allen”) en de informatica (“computer” komt van *computare*, “(be)rekenen”). Zijn beknoptheid maakt het Latijn bijzonder geschikt voor moderne communicatiemedia, die zo weinig mogelijk letters en woorden gebruiken. Voor het adagium *Carpe diem* van Horatius heeft het Italiaans (“Cogli l’attimo”) vier extra karakters nodig, voor *Suus nemo est* (Seneca) liefst 26 (“nessuno appartiene a se stesso”).

Kardinaal Ravasi toonde de aanwezigen zijn Vaticaanse paspoort in het Latijn, dat

meteen druk gefotografeerd werd — in het Vaticaan vind je trouwens ook een bankautomaat in het Latijn. Hij vertelde verder nog hoe de toenmalige aartsbisschop Edwin O'Brien van Baltimore aan hemzelf de vertaling moest vragen toen Paus Benedictus XVI (in het Latijn) aankondigde dat hij ontslag zou nemen en dat de Amerikaanse prelaat eerst niet wou geloven wat zijn buurman vertelde. Tenslotte wees Giorelli erop dat zonder het Latijn — dat zich dankzij de kerkelijke traditie bleef ontwikkelen — noch het universalisme van Dante, het humanisme van Erasmus of zelfs het denken van de hervormers Luther, Calvijn en Hendrik VIII denkbaar zouden geweest zijn.

In Nederland reageerden classici dan weer op het onderwijsmodel dat het *Platform Onderwijs 2032* uittekende en waarin veel aandacht gaat naar technologische vernieuwing en het Engels. Het Platform vindt dat het onderwijs mensen moet opleiden tot 'vaardige, waardige en aardige' burgers. Dat is net waar onderwijs in de Latijnse en Griekse taal en cultuur voor staat, schrijven Jef van Gelder, voorzitter van de *Vereeniging Classici Nederland*, en enkele collega's

in een brief aan het Platform: "Wij kunnen de leerlingen vaardig maken op het gebied van kritisch-analytisch denken, we kunnen ze waardig maken door hun creativiteit en persoonlijkheid te helpen ontwikkelen en we kunnen ze aardig maken doordat onze vakken steeds oproepen om het begin van de Europese cultuur en het Europese denken te vergelijken met het nu" (*Leeuwarder Courant*, 17 november 2015). Voor veel leerlingen van gymnasia (of de klassieke humaniora bij ons) biedt een reis naar Rome trouwens de kans om wat ze op school in het vak Latijnse taal en cultuur hebben geleerd eens met hun eigen ogen te zien. ■

Kurt Priem, pr.
Secretaris VWHLL

Mededelingen

— We herinneren onze trouwe abonnees eraan dat de hernieuwing van hun abonnement voor 2016 binnenkort moet gebeuren. Alle daartoe nodige gegevens bevinden zich hieronder, in de colofon.

Vere Sanctus: Colofon

De Vlaamse Werkgroep voor Hedendaagse Latijnse Liturgie (VWHLL), gesticht door Mgr.dr. Luc De Maere († 2011), ijvert voor een volwaardig gebruik van het Latijn in de postconciliaire liturgische praxis, naast de volkstaal.

Redactie: Lange Nieuwstraat 73 — 2000 Antwerpen (t.a.v. E.H. Pierre François)

Wetenschappelijk comité: Mgr.dr. J.F. Lescauwaet M.S.C., hulpbisschop emeritus, Haarlem († 2013) — dr. J. van Reeth, Faculteit Vergelijkende Godsdienstwetenschappen, Antwerpen — E.H. J.M. Audenaert, Pauselijke Universiteit van het H. Kruis, Rome,

Contactpersoon: Dr. P. Vis, 0474 704 658 (vanuit België). +32 474 704 658 (vanuit het buitenland).

E-post: pf@romanliturgy.org, Webpagina VWHLL: <http://vwhll.romanliturgy.org>

Verantwoordelijke Uitgever: P. François (p/a van de redactie)

Periodiciteit: halfjaarlijks, in het voor- en in het najaar

Gewone Nieuwsbrief per post à minimum 5 € per jaar, E-brief via uw elektronisch adres à minimum 3 €. Beide versies zijn uiteraard identiek! Overschrijving IBAN: BE97 8900 2429 0649, BIC: VDSP BE91 met duidelijke vermelding van uw adres en 'Nieuwsbrief' resp. 'E-brief'.

U kan ook steeds een geschenkabonnement voor iemand aangaan!

© 2015 Vlaamse Werkgroep voor Hedendaagse Latijnse Liturgie